

A puntades
de veu

Un aragonès, un andalús, un valencià

per Miquel Pujadó

No és de Terol tothom qui ho vol

Durant els anys setanta, la Cançó aragonesa estava bàsicament formada per una mena de Santíssima Trinitat: José Antonio Labordeta, el grup La Bullonera i Joaquín Carbonell, a la qual amb prou feines podríem afegir Tomàs Bosque i algun altre artista. Carbonell era potser el menys èpic i el més irònic de tots tres. Influït tant per Brassens com per la Cançó catalana —va estudiar a Sarrià i va treballar a l'hotel Subur de Sitges— i la cultura popular aragonesa i de tota mena, aquest fill d'un mestre republicà, nascut a Alloza (Terol), va publicar entre 1976 i 1979 quatre àlbums amb temes divertits i alhora crítics («Doña peseta», «La Paca del Cañizar», «Zaragón...»), sense deixar de banda un lirisme púdicament contingut i potenciat per una veu tan atractiva com personal («Me gustaria darte el mar»). La crisi de la cançó d'autor, programada i dirigida pel poder polític i el mediàtic, que la veien com un element incontrolable i, per tant, molest, va fer que Carbonell pengés la guitarra durant una colla d'anys i es dedicés al periodisme i a l'escriptura (ha publicat assaigs, novel·les, biografies...). Però el 1996 reapareix amb un CD dedicat a versions de Brassens i dos anys més tard publica *Tabaco y cariño*, un nou àlbum de temes propis que serà seguit per discos com *Sin móvil ni coartada* (2003) i *La tos del trompetista* (2005). Ara feia força anys que no publicava un disc nou (el darrer, *Clásica y moderna*, data de 2008), però l'espera ha valgut la pena: amb *El carbón y la*

Quatre anys després de celebrar el seu mig segle de carrera al Liceu, Raimon ha tornat al seu estimat Palau per acomiadar-se del seu públic.

rosa (editat per Las Voces del Mercado), Joaquín Carbonell es confirma com un dels millors lletristes de cançons en llengua castellana —i més ara que ha desaparegut Javier Krahe i que la salut ha situat Aute en un llarg parèntesi artístic—. Amic de jugar amb els mots, sempre sorprenent, de vegades sarcàstic, altres vegades tendre (magnífica, «Acuérdate de mi», la més labordetiana de les cançons del disc), vesteix els seus textos amb melodies encertadíssimes i formes musicals procedents de la seva memòria sentimental: de la rumba («Nada será lo mismo») al bolero («Llámame»), passant pel blues'n'rythm («A tu madre no le gusta») o el corrido («El beso de un okupa»). Més interessant quan sap prescindir d'influències sabinianes, en «Carbo» (per als amics) excel·leix en temes com «Género chico», «Baja la vida», «Dónde estabas tú», «Juana tiene frío» (crònica d'un desnonament)... i «De Teruel no es cualquiera», reivindicació més *socarrona* (si em permeteu utilitzar aquest mot tan estimat per Labordeta) que no pas xovinista d'una terra que ha vist néixer gent tan particular com Segon de Chomon, Luis Buñuel... i Joaquín Carbonell.

El retorn del madrileny d'Úbeda
Deixeu-me dir-ho d'entrada: feia temps que la inspiració semblava haver abandonat l'andalús més madrileny de tots els fills d'Úbeda que es fan i es desfan. Després de l'excel·lent *19 días y 500 noches* (1999), Sabina havia publicat alguns àlbums d'interès molt relatiu, havia

vist la seva vida nocturna amenaçada per un ictus i havia passat llargues temporades de silenci creatiu. Fins i tot l'esperat disc conjunt amb Serrat (*La orquesta del Titanic*) va resultar decebedor. Ara, vuit anys després del poc brillant *Vinagre y rosas*, el seu darrer àlbum en solitari, Sabina sembla recuperar una part de la seva brillantor amb *Lo niego todo* (Sony Music), disc per al qual ha obtingut la col·laboració de Benjamín Prado per als textos i de Leiva (exmembre del grup Perea) per a les músiques. *Lo niego todo* conté un grapat de noves cançons força atractives, però els efectes de llenguatge de Sabina semblen més elaborats que espontanis, i ja no sorprenen com abans. Moltes cançons desprenen una certa aroma de tardor, de temps que s'esgota, i miren sovint cap a experiències pretèrites, encara que sigui per intentar destruir el mite que el cantant es va anar construint al llarg dels anys, a cops de contradiccions assumides i reivindicades. Musicalment, el resultat és fresc —amb protagonisme de guitarres i vents— i la veu de Sabina sona cansada, però, alhora, sincera i convincent. En tot cas, val la pena escoltar temes com «Quien más, quien menos», «Postdata» i, sobretot, la bellíssima «Canción de primavera», en la melodia de la qual ha participat el gran cantant cubà Pablo Milanés.

L'adéu del mestre de Xàtiva
L'any 1963, Raimon, el «Pele» —tal com l'anomenen l'Annalisa Corti, la seva esposa, i els seus amics «socarrats»—, va esclatar com una bomba

amb la publicació del seu primer disc, un EP que s'obria amb «Al vent» —cançó composta el 1959—. Han passat cinquanta-quatre anys i Raimon s'ha mantingut sempre, parafrasejant el seu estimat Espriu, fidel i al servei d'aquest poble. Ara, i després de la gira de desgreu que ha realitzat durant mesos pel seu País Valencià, alliberat per fi d'una certa pesta blava, ha decidit acomiadar-se dels escenaris amb uns recitals que hauran omplert —escric aquestes línies el 9 d'abril— el Palau de la Música durant tots els divendres, dissabtes i diumenges del mes de maig. Raimon ens deixa una obra d'enorme qualitat i coherència, en la qual importa més la qualitat que no pas la quantitat —Lluís Llach, que va celebrar el seu comiat ara fa just una dècada, té una producció molt més abundant, però també molt més irregular—. Els temes propis, units a les impecables musicacions de poemes d'Espriu i d'autors del segle XV i XVI (Ausiàs Marc, Joan Timoneda, etc.), formen un tot de gran nivell que superarà, n'estic segur, l'implacable pas dels anys. Em pregunto, però, què farà Raimon durant els propers anys: ens sorprendrà amb algun nou llibre (ja fa molts anys del seu dietari *Les hores guanyades*, de 1983)? A la manera de Jacques Brel, el retir escènic no li impedirà oferir-nos algun nou disc amb cançons inèdites? El temps ho dirà. En tot cas, gràcies, mestre; gràcies, amic. Aquest país, aquesta maltractada llengua, et deuen molt.